Ірина Андріївна Черноморець
здобувачка вищої освіти спеціальності
241 «Готельно-ресторанна справа»,
Віктор Степанович Кушнірук
канд. економ. наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанної справи та туризму,
Миколаївський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Рівень конкуренції на українському внутрішньому ринку готельно-ресторанного бізнесу значно зростає, ускладнюючи умови для діяльності підприємств цієї галузі. Це водночас підштовхує до активного впровадження інновацій як важливого фактора для покращення якості обслуговування та зміцнення конкурентних позицій. За таких обставин розвиток підприємств повинен базуватися на системному і стратегічно орієнтованому підході з чітко визначеними напрямами реалізації [1].

Аналіз поточного стану, тенденцій і особливостей функціонування готельно-ресторанних суб'єктів вказує на необхідність визначення перспективних напрямків їх інноваційного оновлення та подальшого розвитку. Зокрема, це передбачає створення нових продуктів і послуг, удосконалення організаційно-управлінських механізмів, забезпечення належного рівня інформаційно-технологічної, інтелектуальної, кадрової та фінансової підтримки інноваційної діяльності, інформатизацію бізнес-процесів, маркетингові інновації та інтеграцію в єдиний інформаційний простір [2].

У контексті конкурентних переваг, готельно-ресторанні заклади мають значний потенціал для утримання своїх ринкових позицій завдяки інноваціям, ефективному управлінню, високоякісному сервісу та сучасним технологіям. Висока рентабельність дозволяє цим підприємствам інвестувати в модернізацію

матеріально-технічної бази, впроваджувати ресурсоощадні технології, розвивати інфраструктуру і підтримувати активну мотивацію персоналу, що стає важливим конкурентним чинником на ринку [3].

Розглядаючи формування конкурентоспроможності в готельно-ресторанній сфері через удосконалення менеджменту, варто зазначити, що конкурентоспроможність закладу слід сприймати як комплексну характеристику ефективності управлінських рішень у різних сферах його діяльності, включаючи виробництво, фінанси, маркетинг і кадрову політику. Ця ефективність надає підприємству конкурентну перевагу на ринку через створення більш привабливих товарів і послуг.

Підвищення конкурентоспроможності готельно-ресторанних підприємств залежить від ефективного застосування сучасних управлінських методів. Ці методи не тільки оптимізують внутрішні процеси, але й сприяють стабільному розвитку, навіть у періоди економічної нестабільності.

Вибір управлінських стратегій є ключовим для визначення конкурентних переваг підприємства, оскільки дозволяє правильно оцінити його ринкову позицію, визначити основні проблеми і визначити перспективи розвитку (див. табл. 1).

У контексті загострення глобалізаційних викликів у готельно-ресторанному бізнесі зростає потреба в розробці ефективних механізмів та інструментів для покращення управління інноваційним розвитком цих підприємств. Цей підхід повинен забезпечити стратегічну орієнтацію на реалізацію комплексу заходів. Серед них [1]:

- проведення міжнародних маркетингових досліджень для виявлення актуальних потреб іноземних споживачів;
- гармонізація національних стандартів з міжнародними вимогами щодо ведення бізнесу в цій сфері;
- впровадження норм міжнародного технічного регулювання для реалізації інновацій; оцінка та моделювання зовнішньоекономічних ризиків;

- застосування франчайзингових моделей у наданні послуг готельно-ресторанного бізнесу;
- розвиток комунікації для обміну досвідом інноваційної діяльності;
- створення інституційних умов для покращення транспортної доступності об'єктів цієї галузі;
- забезпечення адаптивності бізнес-процесів до умов глобалізації.

Усі ці заходи спрямовані на зміцнення конкурентних позицій підприємств та забезпечення їх стійкого інноваційного розвитку.

Таблиця 1

Основні методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства

Метод / підхід	Суть методу	Основні критерії оцінювання
Метод аналізу переваг	Порівняння характеристик підприємства з показниками конкурентів	Переваги та недоліки порівняно з конкурентами
Метод профілів	Оцінювання якості продукції та послуг	Якість страв, швидкість обслуговування, чистота, професіоналізм персоналу
Матричні методи	Оцінювання динаміки діяльності підприємства	Сильні та слабкі сторони, можливості, загрози
SWOT-аналіз	Визначення внутрішніх і зовнішніх факторів конкурентоспроможності	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
Структурно-функціональний метод	Аналіз особливостей галузі та конкурентного середовища	Вхідні бар'єри, конкуренція, диверсифікація послуг, економія на масштабі, технологічний розвиток
Управління персоналом	Оцінювання впливу працівників на ефективність підприємства	Продуктивність персоналу, якість послуг, задоволеність клієнтів

Сформовано автором на основі [3, 4]

Впровадження програми розвитку підприємств готельно-ресторанної сфери має виконуватися за чітко розробленою інноваційною стратегією, яка визначає основні напрями довгострокового розвитку. Характерною рисою такої стратегії є формування стратегічних цілей і завдань, що забезпечують всебічний вплив на основні підсистеми функціонування підприємства, такі як управлінська, виробничо-операційна, технологічна, фінансова, інформаційна,

маркетингова, логістична тощо. Реалізація стратегії відбувається в умовах поступових інноваційних змін, що сприяють її збалансованості та багатосистемності [3].

Досягнення стратегічних пріоритетів вимагає створення ефективної інфраструктури реалізації, яка забезпечить системну взаємодію управлінських інструментів. Це обумовлює необхідність формування двох взаємодоповнюючих механізмів розвитку: внутрішнього та зовнішнього.

Внутрішній механізм рекомендується реалізовувати через організаційно-економічний інструментарій, з ключовими завданнями зі створення внутрішньої системи координації інноваційної діяльності та стимуляції економічними мотивами її активізації. Основу такого механізму складають інституційно-правове середовище, управлінський і функціональний апарат, інформаційно-аналітичне забезпечення, науково-технічний супровід, фінансово-інвестиційна підтримка, ринкова інфраструктура, інтелектуальні та кадрові ресурси, а також матеріально-технічна база.

Зовнішній або управлінсько-інфраструктурний механізм призначений забезпечити функціонування інституційної інфраструктури, орієнтованої на впровадження інновацій та формування міжорганізаційної співпраці підприємств готельно-ресторанного сектору з іншими суб'єктами.

Інноваційні стратегії розвитку стають критично важливими для підприємств, які прагнуть не лише зберегти, але й укріпити свої позиції на ринку. Це охоплює кластеризацію, а також розвиток таких напрямів як тематичний, індустріальний та медичний туризм, створення смарт-міст, підтримку стартапів у сфері туризму та інтеграцію сучасних цифрових рішень, таких як смарт-туризм і технологічний туризм. Застосування цих підходів сприяє не лише розширенню клієнтської бази, але й створенню унікальних конкурентних переваг, які важко дублювати іншим учасникам ринку. У поєднанні з ефективним управлінням людськими ресурсами, ці інноваційні підходи можуть стати міцною основою для стабільного розвитку готельно-ресторанних підприємств, навіть в умовах високої невизначеності [4].

Отже, підвищення конкурентоспроможності готельно-ресторанних підприємств базується на інтеграції інновацій, сучасних управлінських підходів, цифрових технологій і високоякісного обслуговування. Ефективна інноваційна стратегія дозволяє компаніям швидко реагувати на зміни ринкової ситуації, створювати стійкі конкурентні переваги і забезпечувати постійний розвиток. Для цього важливо вдосконалювати менеджмент, розвивати персонал, модернізувати інфраструктуру та активно впроваджувати сучасні технології.

Список використаних джерел

1. Давидова О. Ю. Формування конкурентного статусу підприємства: функціональні аспекти // Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. пр. / НАУ. Київ, 2014. Вип. 50. С. 41–48.

2. ЯБЛОНЬ, В., & СТЕФАНИШИН, Л. (2025). НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ. *Development Service Industry Management, 2*, 373-378. https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10(50)

3. Круковська, О. (2025). ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ЕФЕКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ. *Економіка та суспільство,* (74). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-33

4. Postova, V. (2021). Features of Development and Implementation of Competitive Advantages of the Dining Outlets in Modern Market Conditions. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series “Economics”, 8(1), 58-67. https://doi.org/10.52566/msu-econ.8(1).2021.58-67